

Clasificare

Ediții ale Clasificării Zecimale Dewey

Dr. Zenovia Niculescu

Catedra de Științele Informării și Documentării,
Facultatea de Litere, Universitatea din București
E-mail: zenovianiculescu@yahoo.com

Dr. Zenovia Niculescu este profesor la Catedra de Științele Informării și Documentării a Facultății de Litere de la Universitatea din București. Este titulara cursurilor de catalogare, clasificare, indexare și bibliografie. Domeniile sale de cercetare sunt: sisteme de clasificare, limbaje de indexare, catalogarea documentelor, sisteme și structuri bibliografice, limba și literatura română.

Rezumat

Studiul abordează evoluția edițiilor C.Z.D. din perspective actualizării terminologiei, realocărilor și extinderii structurii principale și auxiliare a limbajului de indexare Dewey. Analiza comparativă a edițiilor C.Z.D. reflectă amplificarea și eficientizarea schemei Dewey din punct de vedere al îmbunătățirii ofertei informaționale, prin indici de bază revizuiți și dezvoltati, precum și a valorizării notațiilor auxiliare.

Cuvinte cheie: Clasificarea Zecimală Dewey; Evoluția edițiilor C.Z.D.; Analiză comparativă

Traectoria evoluției edițiilor Clasificării Zecimale Dewey, ilustrează acțiunile contextuale dintre demersul cognitiv și cercetările operaționale, care devin determinante în dinamica limbajului de indexare. Prin prezentarea succintă a fiecărei ediții a Clasificării Zecimale Dewey încercăm să ilustrăm raportul de dependență evolutivă a schemei C.Z.D. cu ansamblul informațional și determinările pragmatice de operare în acest sistem.

Prima ediție apare fără numele lui Dewey, dar cu „drept de autor“, în anul 1876, la Amherst, Massachusetts: „*A Classification and Subject Index for Cataloguing and Arranging the Books and Pamphlets of a Library*“

având 42 de pagini: prefața (12 p.); schema propriu-zisă cu 1.000 indici (12 p.) și un index (18 p.), într-un tiraj de 1.000 exemplare.

Bineînțeles, opiniile asupra oportunității și eficienței schemei au fost împărțite, favorabile din perspectiva sistematizării colecțiilor de publicații ale unor biblioteci mari, dar prea detaliată pentru un volum mai mic de publicații.

În pofida faptului că bibliotecarii „primeau o schemă de-a gata și ușor de înțeles“(1), totuși „schema a fost imediat criticată de bibliotecari, deoarece era prea minuțioasă în subdiviziunile sale pentru aranjarea altor biblioteci decât cele foarte mari, iar cei 1.000 de indici nu vor putea fi folosiți efectiv niciodată, oricât de detaliată ar fi clasificarea făcută.“ (2)

În privința evoluției cantitative a indicilor de clasificare, un calcul estimativ redă faptul că: „prima ediție din 1876 are 1000 de indici (în realitate, 932), ediția a 5-a din 1894 are cca 9.400 de indici și a servit ca bază pentru elaborarea inițială a Clasificării Zecimale Universale, ediția a 18-a din 1971 are 26.141 indici de clasificare, iar ediția a 20-a din 1989 are cca 34.000 indici.“ (3)

S-a dovedit, încă o dată, că foarte multe dintre observațiile făcute sistemului Dewey au fost superficiale deoarece evoluția și flexibilitatea acestuia au reflectat și au răspuns eficient dezvoltării dinamice a cunoașterii umane.

În anul 1885, Melvil Dewey publică cea de a doua ediție revizuită și adăugită (314 pagini), vizibil îmbunătățită: „*Decimal Classification and Relativ Index for Arranging, Cataloguing and Indexing Public and Private Libraries and Pamphlets, Clippings, Notes, Scrap Books, Index Resums, etc.*” Titlul amplu furnizează datele esențiale privind destinația schemei: aranjare, catalogare, indexare, precum și categoriile de publicații ce pot fi clasificate pe baza schemei Dewey.

Începând cu ediția a doua, lucrarea are vedetă de autor, iar titulatura înglobează și conceptul de “zecimală” care, de fapt, îi conferă specificitate. Editată în 500 de exemplare prin Library Bureau, clasificarea lui Melvil Dewey a beneficiat de distribuția eficientă către biblioteci prin acest oficiu specializat, fondat și condus de el însuși în anul 1876 la Boston. Adăugăm și faptul că indicațiile metodologice din partea introductivă devin factori determinanți în utilizarea tabelor și condiționează eficiența indexării în sistemul Dewey.

O altă particularitate a acestei ediții rezidă în introducerea notațiilor auxiliare pentru formă și loc, ce vor cunoaște o dezvoltare și o diversificare accentuată în edițiile următoare. În privința modificărilor și extinderilor

necesare și obligatorii ale tabelelor, cu toate că Melvil Dewey, în introducerea clasificării sale, anunță că acestea vor fi operate coercitiv, totuși schema a cunoscut transformări cantitative și funcționale ceea ce, de fapt, i-a permis o evoluție dinamică, corelativă cu ansamblul informațional. În acest sens, E. I. Șamurin precizează: „Începând cu cea de a doua ediție, beneficiarii erau preveniți că termenii și numerele principale ale schemei vor fi estinși, dar nu vor fi modificați într-un alt mod, astfel încât uniformitatea virtuală a schemei să fie accesibilă pentru toți [...]. De asemenea, Dewey promitea că notația nu va fi schimbată radical în edițiile următoare, dar această promisiune a fost nesocotită.“ (4)

Modificările majore operate în cea de *a treia ediție*, apărută în anul 1888, au declanșat un protest al bibliotecarilor-utilizatori ai schemei lui Dewey, solicitându-i imperativ acestuia să garanteze „o politică a integrității indicilor“ (5), care să asigure o structură omogenă și uniformă.

Fără a intra în detaliu, vom reține atenția asupra *ediției a V-a a Clasificării Zecimale Dewey*, apărută în anul 1894, care desfășura 20.000 de indici în tabellele sale, deoarece aceasta s-a constituit ca bază conceptuală și operațională pentru sistemul Clasificării Zecimale Universale elaborat, cu acceptul lui Melvil Dewey, de către Paul Otlet și Henri La Fontaine.

Următoarele ediții au reflectat preocupările continue de amplificare a schemei dintr-o perspectivă a lărgirii ofertei informaționale prin indici de bază dezvoltați și a valorizării subdiviziunilor auxiliare, dar unul dintre impedimentele majore în utilizarea eficientă a acestora l-a constituit sistemul ortografic propus și aplicat de către Melvil Dewey: „O caracteristică a lucrării sale, cel puțin începând cu ediția a VI-a, a fost folosirea unei scrieri amplificată fonetic ce devenea tot mai puțin asemănătoare cu cea obișnuită. Sînt sigur că aceasta a contribuit foarte mult la neacceptarea sa de către unii dintre beneficiari.“ (6)

Ediția a XIV-a a Clasificării Zecimale Dewey a apărut în anul 1942 având 1927 pagini dintre care 738 pagini erau consacrate Indexului Relativ, care îngloba 80.000 de noțiuni. O prezentare analitică a acestei ediții se regăsește în lucrarea: „*A Manual of Classification for Librarians and Bibliographers*“, din care vom prezenta un citat amplu, dar relevant: „În ediția a 14-a s-a realizat o extindere considerabilă pentru aproape 30 de subiecte importante, precum și alte schimbări; de exemplu: Psihologia are o nouă listă scurtă la 301.15; schema Statisticii 312 a fost lărgită și mai bine definită; Economia 330–339 a fost extinsă de la 14 la 38 de pagini, dar cea mai mare extindere și ameliorare a fost la 700–770 Artele frumoase unde, de la 13 pagini s-a ajuns la 147; istoria americană a primit desigur și ea mult

spațiu suplimentar. Unele secțiuni care au apărut detaliate în mod inutil au fost reduse: lista alternativă pentru Psihologie, la 159.9 din ultima ediție, fiind absorbită, cât era nevoie, în 150. Scrierea obișnuită a fost reintrodusă în Indexul Relativ. [...]. Această ediție conține o introducere dezvoltată cuprinzând în amănunt: istoricul și aplicarea schemei; 3 tabele rezumative; tabele principale; indexul relativ, cu un supliment și tabele de indexare pentru diviziunile geografice, de formă, lingvistice și filologice. “ (7)

În anul 1951 a fost publicată cea de a 15-a ediție a Clasificării Zecimale Dewey, căreia i s-a stabilit statutul de ediție standard: “Dewey Decimal Classification & Relative Index. Standard Edition”; New York, 1952. A apărut sub egida “Lake Placid Club Education Foundation”, iar editorul și redactorul a fost Milton James Ferguson.

Această clasificare era modificată și adaptată pentru colecțiile unei biblioteci de 200.000 publicații. Referitor la aceasta, prof. E. I. Samurin, după o examinare critică și sistematică, precizează: “Când a apărut “ediția standard” atât tabelele cât și Relative Index au fost aspru criticate. Aceasta a dus la situația ca ediția apărută în 1951 să fie editată din nou cu modificări și largiri ale registrului. Deci nici această ediție n-a fost scutită de critici (vezi: Telma Faton: “Epitaph to a dead classification. În: The Library Association Record, 57, 1955, 11, pp. 428–430). Într-o oarecare măsură, conservatorismul bibliotecarilor, frica lor față de dificultățile unei clasificări noi și-au găsit ecoul în aceste critici. Numeroase indicații critice au fost, însă, motivate. Sub presiunea opiniei publice bibliotecare, Library of Congress, împreună cu American Library Association a preluat elaborarea unei ediții noi, a 16-a.” (8)

Ediția a XVI-a a apărut în anul 1958 având 2.439 de pagini, iar noul editor, Benjamin A. Custer a hotărât ca schema celei de a XIV-a ediții a Clasificării Zecimale Dewey să fie de bază și nu cea “standard”, pe care o considera mai puțin semnificativă pentru modificările pe care și le-a propus să le efectueze. Concomitent cu revizuirile indicilor principali ai Clasificării Zecimale Dewey au fost operate modificări importante în cadrul indexului, unde terminologia a fost actualizată, iar caracterul multifacțat al acestuia a devenit mult mai operativ și eficient.

În cele ce urmează propunem o succintă caracterizare a *ediției a XVII-a* a Clasificării Zecimale Dewey, publicată în anul 1965, cu 2.153 pagini, despre care John Phillip Comaroni spunea: “În august 1958, bibliotecarul L. Quincy Mumford de la Biblioteca Congresului și președintele Lake Placid Club Education Foundation, Herbert Bergamini, au semnat un contract pentru realizarea celei de a 17-a ediții a Clasificării Zecimale Dewey. Fundația Lake Club Education, actuala posesoare a

dreptului de autor asupra Forest Press, a plătit Bibliotecii Congresului 175.000 dolari pentru munca editorială depusă.” (9)

Contribuția metodologică a editorului se concretizează în “Ghidul de folosire a Clasificării Zecimale Dewey”, care prezintă și analizează situațiile și posibilitățile operaționale de utilizare a schemei. Adăugăm și faptul că Benjamin Custer a precizat și motivele determinante pentru cele 746 de modificări efectuate în schemă:

“a) O clasificare statică și inflexibilă își pierde utilitatea într-o lume în care noile cunoștințe au fost asimilate foarte rapid;

b) O dezvoltare mai consistentă ar oferi soluții mai bune în cazurile de clasificare dificilă;

c) Aproape toate bibliotecile care utilizează Clasificarea Zecimală Dewey au deviat, într-o oarecare măsură, de la această clasificare;

d) Bibliotecarii ar trebui să fie capabili să se descurce cu noile schimbări ale indicilor deoarece nu sunt dificil de înțeles și asimilat.” (10)

Totuși, aceste criterii au fost adesea nedijuncte, interferând și concurând adesea în a conferi valoare practică schemei Clasificării Zecimale Dewey, ceea ce a determinat o anumită reținere din partea utilizatorilor. În acest sens A. G. Wels preciza: “Ediția a 17-a a Clasificării Zecimale Dewey nu a reprezentat o mișcare în nici o direcție și, cu siguranță, nu reprezintă o treaptă valoroasă în procesul transformării schemei într-una care să se confunde cu cerințele literaturii curente.” (11)

Ediției a XX-a a Clasificării Zecimale Dewey, apărută în 1989, în patru volume, sub coordonarea lui John Comaroni, i se asociază calificativul de “ediție de referință”, datorită unei gestionări performante a schemei. În acest sens, regăsim structuri organizaționale ale indicilor privind sociologia, informatica și muzica, mai bine definite, sintetizate și exprimate în concordanță cu evoluția domeniilor. De asemenea, diversificarea ofertei informaționale este eficient susținută prin numeroase note explicative care sprijină utilizatorul în activitatea de clasificare.

Într-o manieră calitativ superioară, ediția a XX-a integrează o metodologie performantă pentru clasificări pluridisciplinare și furnizează modificări reprezentative pentru evoluția și optimizarea schemei Clasificării Zecimale Dewey. Vom exemplifica aceste determinări printr-un citat cuprinzător care sintetizează tabloul general al restructurărilor operate în ediția a XX-a, preluat din lucrarea: “Abrégé de la Classification Décimale de Dewey”, scrisă de Annie Bethery: “...clasificarea s-a dezvoltat considerabil pentru a putea indexa documentele foarte specializate și aceasta grație diferitelor procedee:

– Extensia indicilor principali (teatru = 792, teatru de amator = 792.022 2; 619.97 = maladii ale sistemului imunitar; 616.9792 Sida; 384 comunicație, telecomunicații; 384.3 telematică; 384.35 video-text).

– Dezvoltarea tabelelor auxiliare și posibilitatea de a combina mai mulți indici auxiliari (în Tabela auxiliară 1, -08 istorie și descrierea unui subiect la diferite categorii de persoane; -089 = istoria și descrierea subiectului la diferitele grupări etnice și naționale; se pot adăuga la -089 notațiile Tabelei 5 (grupuri etnice și naționale) [...]).

– Posibilitatea de a combina indici principali (bibliografie specializată = 16; literatură franceză = 840; bibliografia literaturii franceze = 016.84 sau 840.16).

În cadrul inovațiilor privind muzica 780 este posibil să indexăm documentele al căror conținut constă în relații ale muzicii cu alte domenii sau subiecte, completând 780.0 cu cifra semnificativă a domeniului secundar. De asemenea, relația între muzică și literatură se va exprima prin 780.08.” (12)

În continuare, prezintă interes, analiza sintetică a celei de a XXI-a ediții a Clasificării Zecimale Dewey: “Decimal Classification and Relative Index. Edition 21. Edited under the Joan S. Mitchell. Albany: Forest Press, 1966”, apărută în patru volume, atât în America dar, și în limba franceză, în Canada. Considerăm că această ediție manifestă, în primul rând, o evidentă permeabilitate la mijloacele metodologice care vizează flexibilizarea variabilelor operaționale prin: structurarea simplificată a notelor specifice; exemplificări multiple și esențiale pentru indexări interdisciplinare; trimiteri detaliate la utilizarea Tabelor auxiliare. În același sens operează partea introductivă, care fixează repere privind principiile Clasificării Zecimale Dewey, modalitățile operaționale ale indexării și ordinea elementelor constitutive.

De asemenea, Ghidul de utilizare a Clasificării Zecimale Dewey este detaliat, dar riguros sistematizat, iar indicațiile metodice sunt exemplificate sugestiv și concludent atât pentru tabelele principale cât și pentru cele auxiliare. Informațiile Ghidului sunt structurate într-o manieră clară și concisă, iar abordarea este accentuat pragmatică, orientată spre susținerea operațională a indexării în sistemul Clasificării Zecimale Dewey.

Sintetizând, am putea spune că cea de a XXI-a ediție a Clasificării Zecimale Dewey, operează, în principal: *modificări* pentru indicii consacrați religiei, administrației publice, vieții științifice; *dezvoltări* pentru grupele 296 Judaism, 297 Islam; includerea în schemă a unor *subiecte noi*: internet, realitatea virtuală, muzică rap, etc. și redimensionează notațiile geografice

pentru spațiul fost sovietic. În acest sens, editorul acestei ediții, Joan Mitchell precizează că modificările de substanță: „au fost induse atât de evoluția unor domenii, precum: Administrația publică 350/354; Educația 370, cât și de noile realități socio-politice (modificarea tabeli 2/42 pentru țările fostei Uniuni Sovietice, de exemplu) sau în scopul diminuării dezechilibrului existent între diferitele culturi (modificările Claselor 200 Religie; 296 Judaism; 297 Islam).“ (13)

Menționăm, fără a intra în detalii, faptul că *ediția a XXII-a: „Dewey Decimal Classification“* a fost publicată în anul 2003, iar prima ediție *Electronic Dewey (ED)*, versiunea 1.00 pentru MS-DOS a fost lansată de OCLC Forest Press în anul 1993. Aceasta transpune în mediu digital ediția a XX-a a Clasificării Zecimale Dewey (1989), în care au fost operate schimbările publicate, anual, în periodicul de specialitate: „Clasificarea Zecimală: adăugiri, note și decizii“. În legătură cu eficiența ediției electronice, Ross Trotter apreciază: „ED oferă de departe o mai mare flexibilitate de abordare a procedurii de căutare și de regăsire a indicilor decât ediția imprimată. Indexul de bază poate fi accesat prin cuvinte cheie, fraze, numere de clasificare zecimală Dewey. Toate acestea pot fi combinate în încercarea de identificare a numărului de clasificare corespunzător. CD-ul mai conține și un modul search history, care păstrează un istoric al căutărilor utilizatorului. Acest modul permite modificarea sintagmei căutate fără a mai fi necesară tastarea acelorași termeni într-o căutare rafinată a indicelui principal.“ (14)

Analizând configurarea tipologiilor Clasificării Zecimale Dewey în mediu electronic vom observa următoarele versiuni: Dewey for Windows; Web Dewey; Cyber Dewey; Web Dewey in Corc; Dewey Classification in view-based searching; Dewey Search.

Referitor la avantajele gestiunii electronice a Clasificării Zecimale Dewey, editorul Joan Mitchell precizează că aceasta: „oferă clasificatorului acces online la datele de clasificare, îi pune la dispoziție termeni LCSH proiectați statistic, precum și modele de înregistrări bibliografice, îi sugerează numere posibile în funcție de vedetele de subiecte sau alte elemente din înregistrarea bibliografică.“ (15)

Dewey for Windows, creată de către OCLC Forest Press în anul 1996, utilizată până în anul 2001, a inclus toate caracteristicile Electronic Dewey, dar a fost îmbunătățită prin compatibilitatea LAN (rețele locale) și prin posibilitatea includerii adnotărilor locale. (16)

Web Dewey – reprezintă varianta online a ediției a XXII-a a C.Z.D. incluzând modificările operate în schemă, un index relativ amplu dezvoltat,

vedetele de subiect ale Bibliotecii Congresului SUA, dar și numeroase facilități pentru utilizatori. (17)

Cyber Dewey – conferă posibilitatea regăsirii informației electronice pe baza indicilor Clasificării Zecimale Dewey. „Avantajul acestei noi aplicații a Clasificării Dewey îl constituie browser-ul ce utilizează în căutare codurile Clasificării Zecimale Dewey. Spre deosebire de căutările bazate pe cuvinte-cheie, care pun în ordine lucrurile în spațiul lexical, codurile Dewey aranjează subiectele în spațiu conceptual. Browser-ele precum CyberDewey permit utilizatorului navigarea în acest spațiu conceptual.“ (18)

Web Dewey in CORC – a debutat ca un proiect de cercetare având ca obiectiv inițial, includerea sistemului Dewey în CORC (Cooperative Online Resource Catalog), iar ulterior s-a constituit într-o bază de date a Clasificării Zecimale Dewey, care include scheme, tabele auxiliare, ghidul de utilizare, indexul relativ și ultimele modificări sau noutăți în sistem.

Punctele de acces în WebDewey în Corc sunt prin cele șase indexuri de navigare, opt indexuri de căutare, toate având posibilități boolene, precum și link-uri cu fișierele de autoritate ale Bibliotecii Congresului SUA. (19)

În acest context menționăm opinia Diane Vizine-Goetz privind utilizarea Clasificării Zecimale Dewey în organizarea resurselor electronice: ”am îmbunătățit abilitatea utilizatorilor CORC de a folosi clasificarea în înregistrări de metadata. Vocabularul accesibil este utilizat în următoarele cazuri: pentru a îmbunătăți accesul la Clasificarea Zecimală Dewey prin extinderea vocabularului de indexare; în stabilirea subiectului respectiv în timpul creării metadatai; pentru a furniza terminologie suplimentară pentru clasificarea automatizată; pentru a furniza mecanisme de acces alternativ sau vizualizări în baza de date CORC.” (20)

Rezumând, putem susține că versiunile electronice ale Clasificării Zecimale Dewey:

- contribuie eficient la flexibilizarea variantelor operaționale de indexare în sistemul Dewey;
- facilitează un schimb informațional alert;
- include rapid modificările, noutățile, revizuirile schemei C.Z.D.;
- inițiază și creează deprinderi și aptitudini de regăsire a informației de către utilizatori;
- stabilește relații dinamice, conexiuni practice în rețele de informare electronică;
- participă și contribuie la viitoarele proiecte vizând indexarea resurselor electronice.

Referințe bibliografice

- (1) BATTY, David. *Dewey Decimal Classification*. London: Association Publishing, 1992, p. 9.
- (2) ȘAMURIN, E. I. *Istoria clasificării bibliotecar-bibliografice*. Leipzig: Bibliographisches Institut, 1964, p. 207
- (3) ANDRIAN, Alexandru, C. Dezvoltarea Clasificării Zecimale Universale. În: *Probleme de Informare și Documentare*, INID, 27, iul.-sept. 1993, nr.3, pp. 101–102.
- (4) ȘAMURIN, E. I., *op.cit.*, p. 219, 222.
- (5) BATTY, David. *An introduction to the twentieth edition of the Dewey Decimal Classification*. London: Library Association Publishing, 1992, p. IX.
- (6) ȘAMURIN, E. I., *op. cit.*, p. 219.
- (7) SAYERS, Berwick, W.C. *A Manual of Classification for Librarians and Bibliographers*. With illustration and Bibliography. Third edition revised with some corrections. London: Andre Dutsch, 1963, pp. 218, 219.
- (8) ȘAMURIN, E. I., *op. cit.*, p. 28.
- (9) COMARONI, John Phillip. *The eighteen Editions of the Dewey Decimal Classification*. New York: Forest Press Division, 1976, p. 559.
- (10) CUSTER, Benjamin. *Dewey Decimal Classification and Relative Index*, ed. 17. New York: Forest Press, 1965, p. 43.
- (11) WELS, A.G. *Classification for general libraries*. New York: [s.n.], 1969, p. 96.
- (12) BETHERY, Annie. *Abrégé de la Classification Décimale de Dewey*. Paris: Edition du Cercle de la Librairie, 1993, pp. 37–38.
- (13) *Classification Decimale Dewey et Index*. 21-e edition. Montreal: OCLC Forest Press, 1999, vol. I, p. 230.
- (14) TROTTER, Ross. Electronic Dewey: The CD-ROM of the Dewey Decimal Classification. În: *Cataloguing and Classification Quarterly*, Binghamton, 1995, vol.19, nr. 3–4, p. 214.
- (15) MITCHELL, Joan. Clasificarea Zecimală Dewey: dezvoltare, caracteristici, agendă de viitor. În: *Revista Bibliotecii Naționale*, 1995, nr. 2, p. 35.
- (16) Cf. Dewey Decimal Classification. În: *L C Cataloguing Newshine*, aug. 1996, vol. 4, nr. 10, <http://www.loc.gov/catdir/lccn/lccn0410.html>
- (17) www.burioni.it/libri/news/dewey/dewey-2
- (18) Cyber Dewey FAQ /online/ <<http://www.anthus.com/CyberDewey/FAQ.html> >
- (19) *Web Dewey in CORC*. <[http://www.oclc.org/dewey/products/Webdeweyincorc / Webdeweyincorc.htm](http://www.oclc.org/dewey/products/Webdeweyincorc/Webdeweyincorc.htm)>
- (20) VIZINE-GOETZ, Diane. Dewey in CORC: Classification in Metadata and Pathfinders. În: *Journal of Internet Cataloguing*, 2001, vol. 4, nr. 1–2, p. 67.